

การสร้างสรรคผลงานภาพถ่ายที่สื่อถึงความสงบตามแนวคิดของพระพุทธศาสนา

กฤษณะ บุญเทียน^{1*} และ ศุภรัก สุวรรณวัจน์²

Creating Photography That Convey The Mening of Peace Based on The Concept of Buddhism.

Krissana Boontien^{1*} and Suparug Suwannawaj²

¹ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

¹ Faculty of Architecture, Naresuan University

* Corresponding author. E-mail address : thajump@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการสร้างสรรคผลงานภาพถ่ายที่สื่อถึงความสงบตามแนวคิดของพระพุทธศาสนา มีวัตถุประสงค์ ได้แก่ 1) เพื่อวิเคราะห์หลักการจัดวางองค์ประกอบศิลป์ การใช้ทัศนธาตุและเทคนิคการถ่ายภาพของผลงานภาพถ่ายที่แสดงถึงความสงบ 2) เพื่อสร้างสรรคผลงานภาพถ่ายที่สื่อถึงความสงบตามแนวคิดของพระพุทธศาสนา และ 3) เพื่อประเมินการรับรู้ผลงานภาพถ่ายที่สื่อถึงความสงบตามแนวคิดของพระพุทธศาสนาจากผู้ชมนิทรรศการผลงาน ซึ่งได้นำผลงานภาพถ่ายของศิลปินแห่งชาติสาขาทัศนศิลป์ (ศิลปะภาพถ่าย) และศิลปินนักถ่ายภาพ ทั้งหมดจำนวน 35 ผลงาน มาวิเคราะห์การจัดวางองค์ประกอบศิลป์ การใช้ทัศนธาตุ และเทคนิคการถ่ายภาพ เพื่อสังเคราะห์หาหลักการถ่ายภาพที่สื่อถึงความสงบ ซึ่งได้หลักการ 4 หลักการ ได้แก่ 1) ดุลยภาพสี่เทา 2) กลางกึ่งกลาง ที่ว่างสะท้อน 3) เรียบสู่่าย 4) นาม รูป สมมุติ และหาข้อสรุปเกี่ยวกับความสงบตามแนวคิดของพระพุทธศาสนา โดยนำไปใช้เป็นหลักการและแนวทางในการสร้างสรรคผลงานภาพถ่ายที่สื่อถึงความสงบตามแนวคิดของพระพุทธศาสนา ผลจากการวิจัยพบว่า 1) หลักการจัดวางองค์ประกอบศิลป์ การใช้ทัศนธาตุและเทคนิคการถ่ายภาพของผลงานภาพถ่ายที่สื่อถึงความสงบ คือ หลักการนำองค์ประกอบศิลป์และทัศนธาตุทางศิลปะมาประกอบกันในการถ่ายภาพโดยมีเทคนิคการถ่ายภาพเป็นตัวประสานเชื่อมโยง ซึ่งการใช้ความสมดุลในการถ่วงน้ำหนักของวัตถุกับวัตถุหรือวัตถุกับพื้นที่ว่าง สามารถถ่วงน้ำหนักกันให้เกิดความสมดุลทางความรู้สึกได้ (อสมมาตร Asymmetrical Balance) โดยนำมาใช้ในการสร้างสรรคผลงานภาพถ่ายมากที่สุด ด้านจุดเด่นหรือจุดน่าสนใจหรือการสร้างสรรคผลงานโดยใช้เส้นต่าง ๆ พื้นผิว รูปร่างรูปทรง โครงสร้าง (การวางภาพ) สี แสงเงา ที่มาประกอบกันเป็นภาพถ่ายโดยอาศัยสิ่งที่มากระทบจากภายนอกสู่ภายในใจ 2) สร้างสรรคผลงานภาพถ่ายที่สื่อถึงความสงบตามแนวคิดของพระพุทธศาสนา เป็นกระบวนการถ่ายภาพที่มีความสัมพันธ์ของสถานที่หรือสถานการณ์ สมาธิ อารมณ์ความรู้สึกสงบตามแนวคิดของพระพุทธศาสนา หลักการถ่ายภาพ เพื่อถ่ายทอดสู่ผลงานภาพถ่ายสร้างสรรค 3) การรับรู้ผลงานภาพถ่ายที่สื่อถึงความสงบตามแนวคิดของพระพุทธศาสนาจากผู้ชมนิทรรศการผลงาน ด้านแนวคิดในการสร้างสรรคผลงานภาพถ่ายมีความชัดเจนและสามารถสื่อสารกับผู้ชมผลงานได้ซึ่งภาพรวมมีความรู้สึกถึงความสงบ ผ่อนคลาย โดยลำดับดังนี้ 1) โทนสี 2) แสงเงา 3) เทคนิคการถ่ายภาพ 4) การจัดองค์ประกอบภาพ 5) โครงสร้าง (การวางภาพ) 6) เส้น 7) รูปร่าง รูปทรง 8) ความสมดุล และ 9) พื้นผิว ผลการประเมินพบว่า ด้านความคิดเห็นด้านแนวคิดในการสร้างสรรคภาพถ่ายมีแนวความคิดที่ชัดเจนอยู่ในระดับมาก และภาพถ่ายสามารถสื่อสารกับผู้ชมผลงานได้อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความรู้สึกถึงความสงบภายในจิตใจ ซึ่งแสดงภาพรวมของผลงานภาพถ่าย โดยเมื่อรับชมภาพถ่ายแล้วรู้สึกสงบ ผ่อนคลาย อยู่ในระดับมากที่สุด และความรู้สึกมีสมาธิและใจจดจ่อต่อผลงานภาพถ่าย อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การสร้างสรรคผลงานภาพถ่าย ความสงบ ตามแนวคิดของพระพุทธศาสนา

ABSTRACT

The research ‘Creating Photography That Convey the Meaning of Peace Based on the Concept of Buddhism’ proposes three objectives which aim: 1) to analyse on principles of composition, visual elements, and photography techniques used in peace of mind type of photography; 2) to create the piece of work that contributes to the calmness in Buddhism, and 3) to evaluate the acknowledgment of these types of photography among the audiences in exhibition which showed 35 photographs taken by the national artists and others. The four main principles: 1) equilibrium gray 2) the center of the space, reflecting 3) into a simple 4) as a hypothetical. The research conducts using 13 single-photographs and two sets of series of photograph, in accordance with the self-study of Buddhism focused on calmness and discussion with three Buddhism monks, shown in ‘The Mekong - The Salween’ photography exhibition at Naresuan University, Phitsanulok, Thailand in order to analyse the perception of 82 viewers. The results revealed that firstly, the peace of mind type of photography regarding Buddhism using the combination of the principles of composition and the visual elements as keys to create the work while coordinates with photography techniques. In addition, it found that the resembling of asymmetrical balance is mostly used to produce the photography to draw attention directly on viewer’s mind via addition of lines, surfaces, shapes, structures, colours, and shade. Secondly, in order to create the calmness photography regarding Buddhism, the method should contain the relationships between setting/situation, mind of meditation, and feeling of calmness. Thirdly, due to the viewers’ perception through the photographs in the exhibition, the result conveys that the viewers shared calmness and relaxation within these factors: the photo that contains the principles of composition; the visual elements; and the photography techniques which influenced by such as tone, shade, technique, and etc. Moreover, these studies can create the photography in which contains more the element of concentration than detachment (0.05 statistically significance). The results of this research also provide the guidance in the use of the principles of composition, the visual elements, and the photography techniques when producing the pictures/photographs that relate to calmness of Buddhism not only the researcher but also contribute to others.

บทนำ

ในปัจจุบันมนุษย์มีความเจริญเติบโตทางด้านวัตถุไปพร้อม ๆ กับด้านความคิด ความรู้ ที่ช่วยส่งเสริมให้มนุษย์ได้มีการพัฒนาและอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข ซึ่งแต่ละสังคมของมนุษย์จะมีวัฒนธรรม จารีต ประเพณีและขนบธรรมเนียมที่เป็นเฉพาะของตนเอง และในขณะเดียวกันก็มีศาสนาเป็นตัวบ่มเพาะด้านคุณธรรมและจริยธรรมไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งศาสนาพุทธเป็นอีกศาสนาหนึ่งที่บ่มเพาะด้านคุณธรรม จริยธรรม พุทธศาสนาแท้ๆก็คือศิลปะ เพราะว่าเป็นอุบายอันหนึ่งที่ทำให้ชีวิตนี้งามอย่างยิ่ง การปฏิบัติธรรมในแง่ของศิลปะอย่างนี้ก็ไม่พ้นที่จะเป็นตัวแทนของพุทธศาสนา เพราะว่าการครองชีพอยู่อย่างมีความสะอาด สว่าง สงบ ซึ่งหลักคำสอนแต่ละศาสนาล้วนมีลักษณะเป็นปรัชญา ที่เน้นการเข้าถึงความจริงทั้งทางโลกและชีวิตคนจะมีความเชื่อเข้ามาเจือปน ลักษณะความเชื่อในลัทธิจิตนิยมแบบนี้ ล้วนเป็นผลพวงต่อการสร้างงานศิลปะทั้งสิ้น ซึ่งผลงานจะออกมาในรูปแบบของจินตนาการ มีการแฝงความหมายของพุทธปรัชญาไว้ในผลงานศิลปะ

โลกแห่งศิลปะ ในแต่ละยุคสมัยร่วมกันสร้างสรรค์สังคมด้วยข้อคิดเห็นต่าง ๆ ที่แสดงออกโดยการสำแดงอารมณ์ผ่านผลงานจิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ หรืออื่น ๆ โดยผลงานศิลปะได้วิวัฒนาการมาถึงจุดที่สามารถสร้างสรรค์ผลงานศิลปะด้วยเทคโนโลยีทางวิทยาศาสตร์ว่าด้วยเรื่อง “แสง” นั่นคือ “การถ่ายภาพ” (Photography) ซึ่งงานในที่สุดภาพถ่ายก็สามารถแสดงอารมณ์ความรู้สึกจากผู้ถ่ายภาพออกมาเป็นผลงานที่สื่อสารความคิด อารมณ์ความรู้สึก ในโลกแห่งการถ่ายภาพ “ภาพถ่ายจะเป็น

ปัจจุบันเสมอ มีการพาตึงถึงอดีตได้ผ่านตัวภาพที่คงเหลือในปัจจุบันและพาตึงถึงอนาคตได้ก็จากการคาดการณ์ในปัจจุบัน” และสามารถเก็บเวลาไว้ได้อย่างเรียบง่าย “ภาพถ่ายคือผลลัพธ์ของการหยุดเวลา” นักถ่ายภาพสะท้อนออกมาให้เห็นด้านอารมณ์ความรู้สึกของภาพถ่าย โดยสัมพันธ์กับอารมณ์ขณะนั้น ภายใต้เวลาที่ดำเนินไป หยุดไว้แม้เพียงขณะ ชั่วคราว นาน ๆ หรือตลอดไป ซึ่งในวิจัยนี้มีความสัมพันธ์ในเรื่องของความสงบภายในจิตใจผ่านผลงานภาพถ่ายสร้างสรรค์เพื่อนำไปสู่สมาธิ โดยเป็นการศึกษาการจัดวางองค์ประกอบศิลป์ การใช้ทัศนธาตุ และเทคนิคการถ่ายภาพ เพื่อเชื่อมโยงกันให้เกิดเป็นผลงานภาพถ่ายที่สื่อถึงความสงบตามแนวคิดของพระพุทธศาสนา

ด้วยเหตุผลดังกล่าว “การสร้างสรรค์ผลงานภาพถ่ายที่มีผลต่อการรับรู้ถึงความสงบตามแนวคิดของพระพุทธศาสนา” จึงมีความจำเป็นที่จะให้ภาพถ่ายแสดงตัวตนออกมาโดยใช้เทคนิคการถ่ายภาพอันเป็นวิทยาศาสตร์ร่วมกับศาสตร์ของการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ เพื่อที่จะพัฒนาทางด้าน “กายภาพ” “จิตภาพ” และ “จิตวิญญาณ” ไปพร้อม ๆ กัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์หลักการจัดวางองค์ประกอบศิลป์ การใช้ทัศนธาตุ และเทคนิคการถ่ายภาพ ของผลงานภาพถ่ายที่แสดงถึงความสงบ
2. เพื่อสร้างสรรค์ผลงานภาพถ่ายที่สื่อถึงความสงบตามแนวคิดของพระพุทธศาสนา
3. เพื่อประเมินการรับรู้ผลงานภาพถ่ายที่สื่อถึงความสงบตามแนวคิดของพระพุทธศาสนา จากผู้ชมนิทรรศการผลงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา คือ ความสงบตามแนวคิดของพระพุทธศาสนา

ขอบเขตด้านสถานที่ คือ วัดที่อยู่ในจังหวัดพิษณุโลก ได้แก่ วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ (วัดใหญ่) วัดราชบูรณะ วัดนางพญา วัดอรุณยี่งอก วัดเจดีย์ยอดทอง วัดวังหิน วัดสุตสวาท วัดพลายชุมพล วัดเทพกุญชร (โคกช้าง) วัดยางมะนะ วัดตูม วัดบางพะยอม วัดพันปี วัดจุนนาง วัดจันทน์ (ตะวันออก) วัดจันทน์ (ตะวันตก) วัดใหม่ภักยาราม วัดโพธิญาณ วัดสระสองพี่น้อง

ขอบเขตของเครื่องมือที่ใช้ในการถ่ายภาพ คือ กล้องดิจิทัล (Dijitol Camera) Canon รุ่นEOS 550D ,เลนส์ Canon EF 16-35mm F2.8L II USM , เลนส์ Canon EF 85mm F1.8 USM , ขาตั้งกล้อง

ขอบเขตด้านประชากรกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ชมผลงานในนิทรรศการภาพถ่าย

การดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่1 ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีการสร้างสรรค์ผลงานภาพถ่ายที่สื่อถึงความสงบ

ขั้นตอนที่2 วิเคราะห์การจัดวางองค์ประกอบศิลป์ การใช้ทัศนธาตุ และเทคนิคการถ่ายภาพ ในผลงานภาพถ่ายที่แสดงถึงความสงบ โดยนำข้อมูลและผลที่ได้จากการวิเคราะห์ มาสร้างหลักการถ่ายภาพตามแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานภาพถ่ายที่สื่อถึงความสงบตามแนวคิดของพระพุทธศาสนา

ขั้นตอนที่3 สร้างสรรค์ผลงานภาพถ่ายที่สื่อถึงความสงบตามแนวคิดของพระพุทธศาสนาโดยใช้หลักการที่ได้จากการวิเคราะห์ และมีขั้นตอนหลังการสร้างสรรค์เป็นการคัดเลือกภาพถ่ายและนำเสนอผลลัพธ์ของการสร้างสรรค์สู่สาธารณชน ได้แก่ การพิมพ์ภาพ (Printing) พิมพ์ภาพลงบนผ้าใบ ขนาด 80 x 110 เซนติเมตร (ภาพเดี่ยว) ขนาด 35 x 55 เซนติเมตร (ชุดภาพ) ด้วยเทคโนโลยีที่มีคุณภาพสูงในปัจจุบัน (High Quality) การเข้ากรอบ (Framing) ซึ่งผ้าใบลงบนกรอบเฟรม ภาพวาดด้านไม่มีการรบกวนของแสงสะท้อนที่เกิดจากกระจกใสแบบกรอบโดยทั่วไป

ขั้นตอนที่4 ประเมินการรับรู้ถึงความสงบตามแนวคิดของพระพุทธศาสนาจากผู้ชมนิทรรศการผลงาน

ผลการวิจัย

การเลือกใช้หลักการในการถ่ายภาพที่สื่อถึงความสงบ

ในสถานที่หรือสถานการณ์ที่อยู่รอบๆ ตัวของนักถ่ายภาพจะมีเรื่องราวของเนื้อหาในสถานที่นั้น วัตถุ สิ่งของ ผู้คนหรือสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิตอื่น ๆ รวมทั้งสัญลักษณ์ต่าง ๆ เหล่านี้คือหน่วยย่อยที่สามารถรวมกันและประกอบกันเป็นภาพถ่ายที่สื่อถึงความสงบได้ เพียงแต่ต้องมีการเลือกใช้สิ่งที่อยู่รอบตัวให้เข้ากับหลักการที่สื่อถึงความสงบ ซึ่งจากการวิเคราะห์ผลงานภาพถ่ายที่แสดงถึงความสงบสามารถมีการเลือกใช้หลักการถ่ายภาพที่สื่อถึงความสงบ ดังตาราง

1. ผลการวิเคราะห์หลักการจัดวางองค์ประกอบศิลป์

ตาราง 1 หลักการที่ 1 ชื่อ “ ดุลยภาพสี่เทา ”

การจัดองค์ประกอบศิลป์	
ดุลยภาพ	- การถ่วงน้ำหนัก
จุดเด่นและจุดน่าสนใจ	- จุดเด่น ระยะไกล จุดเด่นสัดส่วน 2 ใน 3 ของภาพแนวตั้งหรือแนวนอน
การใช้ทัศนธาตุ	
เส้น	- เส้นแนวนอน (แต่อาจมีเส้นแนวตั้งหรือแนวเฉียงบ้าง)
พื้นผิว	- พื้นผิวมันวาว เงาสะท้อน
รูปร่างรูปทรง	- รูปเรขาคณิต และหรือ อินทรีย์รูป
โครงสร้าง (การวางภาพ)	- จุดเด่น สัดส่วน 2 ใน 3
สี	- สีหม่นเทาด้วยบรรยากาศ หรือ มีความกลมกลืน
แสงเงา	- แสงเงามีความกลมกลืน
เทคนิคการถ่ายภาพ	
	- ภาพชัดลึก

จากตาราง 1 เป็นการเลือกใช้โครงสร้างขององค์ประกอบศิลป์ โดยการถ่วงน้ำหนัก มีจุดเด่น ระยะไกล จุดเด่นสัดส่วน 2 ใน 3 ของภาพแนวตั้งหรือแนวนอน เพื่อให้มีโครงสร้างที่เน้นความสมดุลแบบอสมมาตร และใช้ทัศนธาตุที่มีความกลมกลืนของบรรยากาศแต่ในขณะเดียวกันก็ใช้เทคนิคการถ่ายภาพที่มีความชัดลึก เพื่อให้มีความชัดเจนของรูปร่าง รูปทรงวัตถุมากขึ้น

ตาราง 2 หลักการที่ 2 ชื่อ “ กลางกึ่งกลาง ที่ว่างสะท้อน ”

การจัดองค์ประกอบศิลป์	
ดุลยภาพ	- แบ่งกึ่งกลางภาพแนวตั้งหรือแนวนอน
จุดเด่นและจุดน่าสนใจ	- วางจุดเด่นค่อนข้างไปทางซ้ายหรือขวาเล็กน้อย
การใช้ทัศนธาตุ	
เส้น	- เส้นแนวตั้ง
พื้นผิว	- พื้นผิวอยู่ระยะไกล
รูปร่างรูปทรง	- รูปเรขาคณิต และหรือ อินทรีย์รูป การซ้ำของรูปร่างรูปทรง
โครงสร้าง (การวางภาพ)	- เส้นแนวนอนมีพื้นที่ว่าง บน ล่าง
สี	- สีเด่นตัดกับสีส่วนรวม
แสงเงา	- มีเงาสะท้อน
เทคนิคการถ่ายภาพ	
	- ภาพชัดลึก

จากตาราง 2 เป็นการเลือกใช้โครงสร้างขององค์ประกอบศิลป์ โดยการแบ่งกึ่งกลางภาพแนวตั้งหรือแนวนอน เน้นความสมดุลแบบสมมาตร แต่ในขณะเดียวกันก็เน้นจังหวะที่มีความเคลื่อนไหวเล็กน้อยโดยการวางจุดเด่นค่อนไปทางซ้ายหรือขวาเล็กน้อย และใช้ทัศนธาตุที่แสดงถึงความว่างในพื้นที่ว่างโดยไม่แสดงความชัดเจนของพื้นผิวที่ขรุขระมากนัก ถึงแม้เทคนิคการถ่ายภาพจะมีความชัดลึก เพื่อให้มีความชัดเจนของรูปร่างรูปทรงวัตถุมากขึ้น แต่ก็ไม่ส่งผลขัดแย้งต่อภาพโดยรวม

ตาราง 3 หลักการที่ 3 ชื่อ “ เรียบสู่ง่าย ”

การจัดองค์ประกอบศิลป์	- การเชื่อมของเส้นระหว่างจุดเด่นหลักกับจุดเด่นรอง
คุณภาพ	(แบบมีเส้นจริง)
จุดเด่นและจุดน่าสนใจ	- วางจุดเด่นไว้กลางภาพ, จุดเด่น ระยะใกล้
การใช้ทัศนธาตุ	
เส้น	- เส้นเฉียง เส้นโค้งแนวนอน และเส้นนำสายตา
พื้นผิว	- พื้นผิวเรียบ
รูปร่างรูปทรง	- รูปเรขาคณิต และหรือ อินทรีย์รูป , การตัดทอนรูปร่างรูปทรง
โครงสร้าง (การวางภาพ)	- เส้นแนวตั้งมีพื้นที่ว่าง ซ้าย ขวา
สี	- สีโทนเย็น หรือขาวดำ
แสงเงา	- แสงเงาความเปรียบต่างน้อยหรือมาก - ภาพย้อนแสงลดรายละเอียดของจุดเด่น - ใช้แสงเงาในการสร้างรูปร่างรูปทรง
เทคนิคการถ่ายภาพ	- ภาพชัดลึก - ภาพอินฟราเรด (Infrared)

จากตาราง 3 เป็นการเลือกใช้โครงสร้างขององค์ประกอบศิลป์ โดยการเชื่อมของเส้นระหว่างจุดเด่นหลักกับจุดเด่นรอง (แบบมีเส้นจริง) ซึ่งมักจะวางจุดเด่นไว้กลางภาพและมีขนาดที่ค่อนข้างใหญ่ (ระยะใกล้) การใช้ทัศนธาตุที่แสดงถึงความเรียบง่าย การตัดทอนให้เหลือเนื้อหาที่น้อยโดยใช้แสงเงาช่วยสร้างรูปร่างรูปทรงขึ้นใหม่ ถึงแม้เทคนิคการถ่ายภาพจะมีความชัดลึก เพื่อให้มีความชัดเจนของรูปร่างรูปทรงวัตถุมากขึ้น แต่การทับซ้อนของมิติจะช่วยให้วัตถุนั้นมีความเรียบง่ายซึ่งตัดทอนโดยแสงและเงา กระทั่งใช้การตัดทอนเนื้อหาจากภาพอินฟราเรด (Infrared) ด้วย

ตาราง 4 หลักการที่ 4 ชื่อ “ นาม รูป สมมุติ ”

การจัดองค์ประกอบศิลป์คุณภาพ	- การเชื่อมของเส้นระหว่างจุดเด่นหลักกับจุดเด่นรอง (แบบสมมุติ)
จุดเด่นและจุดน่าสนใจ	- จุดเด่น อยู่ด้านริมซ้ายหรือขวา บนหรือล่าง
การใช้ทัศนธาตุ	
เส้น	- เส้นเชื่อมโยงจุดเด่นกับจุดรอง
พื้นผิว	- พื้นผิวละเอียด
รูปร่างรูปทรง	- รูปเรขาคณิต และหรือ อินทรีย์รูป ความแตกต่างของรูปร่างรูปทรง
โครงสร้าง (การวางภาพ)	- จุดเด่นสัดส่วน 1 ใน 3 หรือ จุดเด่นสัดส่วน 2 ใน 3
สี	- สีมีความกลมกลืน
แสงเงา	- แสงเงามีเงาสะทอน มีการไล่โทนของน้ำหนัก
เทคนิคการถ่ายภาพ	- ภาพชัดลึก - ภาพเคลื่อนไหว

จากตาราง 4 เป็นการเลือกใช้โครงสร้างขององค์ประกอบศิลป์ โดยการเชื่อมของเส้นระหว่างจุดเด่นหลักกับจุดเด่นรอง (แบบสมมุติ) ซึ่งมีการวางจุดเด่นที่ไม่ได้อยู่ตรงกลาง เป็นการเชื่อมโยงที่เกิดจากจินตนาการหรืออารมณ์ความรู้สึกเป็นหลัก ซึ่งมีความสัมพันธ์กับทัศนธาตุที่นำมาใช้ ถึงแม้เทคนิคการถ่ายภาพจะมีความชัดลึก เพื่อให้มีความชัดเจนของรูปร่างรูปทรงวัตถุมากขึ้น แต่ขณะเดียวกันก็สามารถทำให้เกิดความเคลื่อนไหวได้ด้วยเช่นกัน

หลักการพื้นฐานที่ได้มาทั้ง 4 หลักการนี้ สามารถสลับกันได้เนื่องจากในสถานที่หรือสถานการณ์ที่พบขณะถ่ายภาพ การเลือกใช้หลักการข้างต้นจึงมีความยืดหยุ่น โอนอ่อนไปตามเนื้อหาในสถานที่นั้น กระทั่ง โอนอ่อนไปตามอารมณ์ความรู้สึกของนักถ่ายภาพในขณะนั้นด้วย

วิธีการถ่ายภาพที่สื่อถึงความสงบมี 2 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. อารมณ์ความรู้สึกสงบ

ในช่วงเวลาของการถ่ายภาพโดยให้ความสำคัญกับอารมณ์ความรู้สึกเป็นอันดับแรกนั้น การเกิดความรู้สึกสงบภายในจิตใจ อาจจะประกอบไปด้วยเหตุผลหลายอย่าง เช่น การให้ความสนใจ อย่างใดอย่างหนึ่งจนเกิดสมาธิ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะไม่มีเรื่องราวที่เข้ามารบกวนภายในจิตใจและการอยู่ในบรรยากาศ ในสถานที่อันนำไปสู่การมีสมาธิ โดยมีการรับรู้จากภายนอก ได้แก่ การรับรู้ทางการมองเห็น การได้ยิน การได้กลิ่น การสัมผัส เหล่านี้สามารถนำไปสู่ความสงบขึ้นภายในจิตใจได้

2. การเลือกใช้หลักการในการถ่ายภาพที่สื่อถึงความสงบ

ในสถานที่หรือสถานการณ์ที่อยู่รอบ ๆ ตัวของนักถ่ายภาพจะมีเรื่องราวของเนื้อหาในสถานที่นั้น วัตถุ สิ่งของ ผู้คนหรือสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิตอื่น ๆ รวมทั้งสัญลักษณ์ต่าง ๆ เหล่านี้คือหน่วยย่อยที่สามารถรวมกันและประกอบกันเป็นภาพถ่ายที่สื่อถึงความสงบได้ เพียงแต่ต้องมีการเลือกใช้สิ่งที่อยู่รอบตัวให้เข้ากับหลักการที่สื่อถึงความสงบ ซึ่งจากการวิเคราะห์ผลงานภาพถ่ายที่แสดงถึงความสงบสามารถมีการเลือกใช้หลักการถ่ายภาพที่สื่อถึงความสงบ ได้ดังนี้

2.1 การเลือกใช้โครงสร้างขององค์ประกอบศิลป์

2.1.1 ดุลยภาพ ได้แก่ การถ่วงน้ำหนัก แบ่งกึ่งกลางภาพแนวตั้งหรือแนวนอน การเชื่อมของเส้นระหว่างจุดเด่นหลักกับจุดเด่นรอง (แบบมีเส้นจริง) การเชื่อมของเส้นระหว่างจุดเด่นหลักกับจุดเด่นรอง (แบบสมมุติ) ไปใช้กับสถานที่หรือวัตถุรอบ ๆ ตัวได้โดยการตัดส่วนภาพ (Crop) เพื่อให้ล้อมรอบ ๆ ตัวเหล่านั้นเข้ากับดุลยภาพที่ได้จากการวิเคราะห์

2.1.2 จุดเด่นและจุดสนใจ ได้แก่ วางจุดเด่นไว้ 2 ใน 3 ของภาพแนวตั้งหรือแนวนอน จุดเด่นระยะไกล จุดเด่นค่อนข้างซ้ายหรือขวาเล็กน้อย จุดเด่น อยู่ด้านริมซ้ายหรือขวา บนหรือล่าง ทั้งหมดคือการวางตำแหน่งของจุดเด่นทั้งที่มีขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ สามารถกำหนดการวางจุดเด่นเพื่อให้ทัศนธาตุและองค์ประกอบอื่นอยู่ในตำแหน่งที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

2.2 การนำทัศนธาตุมาใช้ประกอบกันเป็นโครงสร้างขององค์ประกอบศิลป์

2.2.1 เส้น ได้แก่ เส้นแนวนอน เส้นแนวตั้ง เส้นแนวเฉียง เส้นโค้งแนวนอน ซึ่งเส้นต่างๆ เหล่านี้คือเส้นที่ได้จากสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นและเกิดขึ้นเองจากธรรมชาติ ซึ่งมีความหลากหลาย ของการให้ความรู้สึก แต่เส้นเหล่านั้นนักถ่ายภาพอาจจะไม่สามารถเคลื่อนย้ายได้แต่สามารถทำได้โดยการวางมุมมอง ทัศนมิติ (Perspective) ที่ไม่ทำให้เส้นเกิดความรุนแรงในเรื่องของทัศนมิติ ด้วยการวางระดับตำแหน่งของกล้องมุมสูง (high – angle shot) มุมปกติ (Eye-level shot) และมุมต่ำ (low-angle shot) เส้นแนวนอนไม่ควรเกิดการเอียง ควรให้อยู่ในระนาบมากที่สุด เส้นแนวตั้ง ควรให้ตั้งฉากมากที่สุด เส้นเฉียง ควรเฉียงในระดับที่ไม่มากเกินไป เส้นโค้งแนวนอน ควรมีการโค้งในระดับที่กว้างหรือโค้งเพียงเล็กน้อย

2.2.2 พื้นผิว ได้แก่ พื้นผิวมันวาว เงาสะท้อน พื้นผิวเรียบ พื้นผิวอยู่ระยะไกล พื้นผิวละเอียด พื้นผิวต่าง ๆ เหล่านี้มีความแตกต่างกันของอารมณ์ความรู้สึก การเลือกใช้พื้นผิวมันวาว ไม่ควรให้ตัดกันในเรื่องน้ำหนักของแสงเงามากจนเกินไป หรือใช้ในภาพมากจนเกินไป เงาสะท้อน หากเป็นเงาสะท้อนของน้ำควรเป็นน้ำที่นิ่งหรือมีการเคลื่อนไหวเล็กน้อยก็จะถ่ายทอดความรู้สึกสงบได้ดี ส่วนพื้นผิวอื่น ๆ มองแบบภาพรวมหรือแบบโครงสร้างที่มาใช้เป็นพื้นที่ว่างหรือด้านมิติของภาพถ่าย

2.2.3 รูปร่าง รูปทรง ได้แก่ อินทรีรูป รูปเรขาคณิต การซ้ำของรูปร่างรูปทรง การตัดทอนรูปร่างรูปทรง ทั้งหมดนี้สามารถมองได้ทั้งความเป็นปริมาตรหรือโครงสร้างของรูปร่างรูปทรง ขึ้นอยู่กับว่าต้องการสื่อสารอะไร อินทรีรูปและรูปเรขาคณิต หากสถานที่หรือสถานการณ์นั้นมีเส้นรอบนอกของรูปร่างมากจนเกินไปควรตัดทอนออกให้เห็นเพียงบางส่วนจนอาจเกิด

เป็นพื้นที่ว่าง การซ้ำของรูปร่าง รูปทรง ใช้การซ้ำเพียง 2 หรือ 3 การซ้ำ จะมีขนาดเล็กหรือใหญ่ขึ้นอยู่กับความต้องการในการสื่อสาร และการตัดทอนรูปร่าง รูปทรง ใช้เทคนิคทางการถ่ายภาพเข้ามาช่วย คือ ภาพย้อนแสง ให้เห็นเพียงเส้นรอบนอกของรูปร่างรูปทรง นั้นและตัดส่วนภาพเพื่อให้รู้สึกเป็นเพียงพื้นที่ว่าง

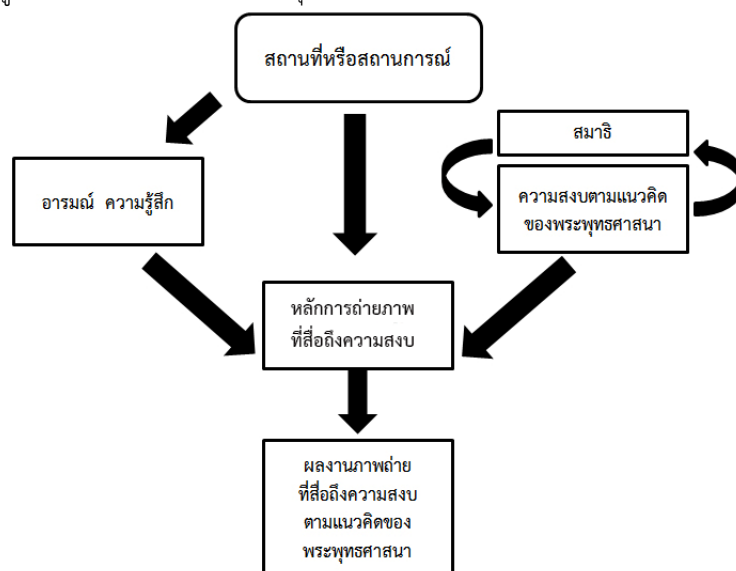
2.2.4 โครงสร้าง (การวางภาพ) ได้แก่ จุดเด่นสัดส่วน 2 ใน 3 แบ่งซ้าย ขวา บน ล่าง เท่ากัน เส้นแนวนอนมี พื้นที่ว่าง บน ล่าง เส้นแนวนอนจึงหวั่นเท่ากันเส้นแนวตั้งจึงหวั่นเท่ากันในการวางภาพนี้เป็นโครงสร้างโดยรวมเน้นที่จังหวะของเส้น หรือวัตถุทั้งแนวตั้งและแนวนอน เหมือนการแบ่งพื้นที่สำหรับจุดเด่นและพื้นที่ว่าง

2.2.5 สี ได้แก่ สีหม่นเทาด้วยบรรยากาศ มีความกลมกลืน สีเด่นตัดกับสีส่วนรวม ขาว – ดำ ใช้การตั้งค่า สมดุล แสงสีขาว (White Balance) ที่กล้องและควรอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ไม่มีสีโดดเด่นมากเกินไปแต่หากมีสีที่โดดเด่น ควรตัดทอนหรือให้เห็นเพียงเล็กน้อย การถ่ายสีหม่นเทาด้วยบรรยากาศ คือการอยู่ในช่วงเวลาเช้าหรือเย็นมีแสงเงาที่ไม่ตัดกันมากเกินไป เพราะการ อยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีบรรยากาศของความสงบจะช่วยทำให้ได้ภาพถ่ายที่ง่ายต่อการสื่อถึงความสงบ

2.2.6 แสงเงา ได้แก่ มีความกลมกลืน มีเงาสะท้อน มีความเปรียบต่างน้อย มีความเปรียบต่างมาก เหตุเพราะ แสงเงาที่มีอยู่ในสภาพแวดล้อมนั้น ๆ ช่วยสร้างมิติของภาพ ปริมาตร แสงเงาที่พอดีจะช่วยสร้างบรรยากาศของความสงบได้ และสามารถช่วยสร้างอารมณ์ความรู้สึกให้กับสถานที่นั้น ๆ การถ่ายภาพที่มีแสงและเงาจะช่วยให้ได้ในเรื่องของเวลา สร้างรูปร่างรูปทรง ขึ้นใหม่ซึ่งสามารถสร้างองค์ประกอบใหม่ ๆ ให้กับภาพถ่ายได้ กระทั่งการเชื่อมกันระหว่างความจริงกับความลง

2.3 การใช้เทคนิคการถ่ายภาพ

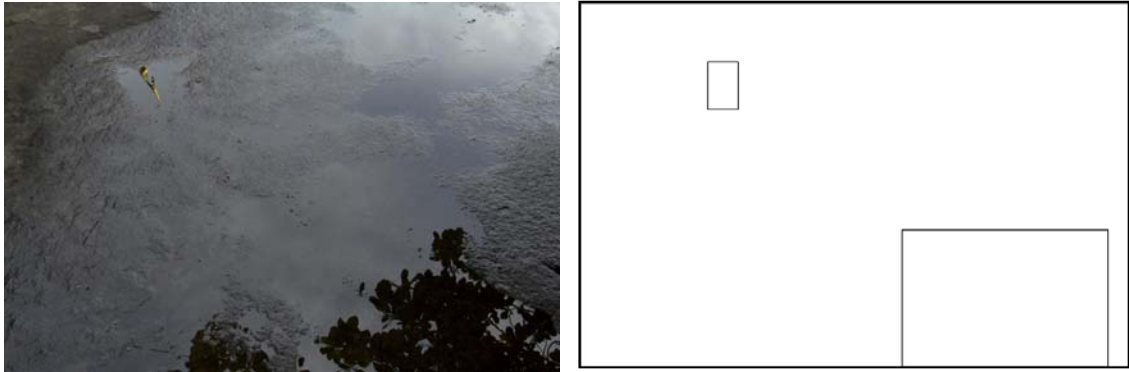
เทคนิคการถ่ายภาพที่ได้จากการวิเคราะห์ ได้แก่ ภาพชัดลึก ภาพอินฟาเรด ภาพชัดตื้น ภาพความเคลื่อนไหว ภาพชัดลึกเป็นการสร้างความชัดให้กับภาพถ่ายทั้งภาพ ซึ่งต่างกับภาพชัดตื้นที่เน้นความชัดเฉพาะให้กับสิ่งที่โฟกัส (Focus) ขึ้นอยู่กับ สถานที่หรือสถานการณ์ตรงหน้า โดยภาพชัดตื้นจะเน้นที่ระยะใกล้ โกลของจุดเด่นมากกว่าภาพชัดลึกที่แสดงให้เห็นรายละเอียดของ องค์ประกอบอื่น ๆ ด้วย ส่วนภาพเคลื่อนไหวสามารถใช้สื่อถึงความสงบได้ด้วยเช่นกันเดียว แต่อาจจะให้ความเคลื่อนไหวเพียง เล็กน้อยเพื่อเสริมความน่าสนใจให้กับภาพถ่าย และภาพอินฟาเรด ควรเน้นที่บรรยากาศของมิติในภาพถ่ายที่มีความกลมกลืนกัน การ เลือกจุดเด่นควรเลือกให้อยู่ในตำแหน่งเดียว มีความเป็นกลุ่มเป็นก้อนไม่กระจัดกระจาย

ภาพ 1 ความสัมพันธ์ในขณะถ่ายภาพ

2. ผลการสร้างสรรคภาพถ่ายที่สื่อถึงความสงบตามแนวคิดของพระพุทธศาสนา

ผลงานภาพถ่ายได้สร้างสรรค์ขึ้นจำนวน 13 ภาพเดี่ยวและจำนวน 2 ภาพชุด คัดจากจำนวนภาพถ่ายในแต่ละครั้ง คัดเฉพาะภาพถ่ายที่ตรงตามวัตถุประสงค์ อารมณ์ความรู้สึกและการสื่อถึงความสงบตามแนวคิดของพระพุทธศาสนาได้ดี และได้กำหนดชื่อภาพ แนวคิดเรื่องความสงบตามแนวคิดของพระพุทธศาสนา หลักการพื้นฐาน สถานที่ เทคนิคการถ่ายภาพ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ภาพ 2 ผลงานภาพถ่ายสร้างสรรค์

1. ชื่อภาพ: ธรรมชาติ ธรรมดา

แนวคิด: แยกความคิดออกจากสิ่งที่รับรู้และเป็นไป มองอย่างเห็นความจริง

หลักการ

การจัดวางองค์ประกอบศิลป์

ดุลยภาพ: การถ่วงน้ำหนัก การเชื่อมของเส้นระหว่างจุดเด่นหลักกับจุดเด่นรอง (แบบสมมุติ)

จุดเด่นและจุดน่าสนใจ: จุดเด่น สัดส่วน 2 ใน 3 ของภาพแนวตั้งหรือแนวนอน

การใช้ทัศนธาตุ

เส้น: เส้นแนวเฉียง

พื้นผิว: พื้นผิวหยาบ พื้นผิวมันวาว เงาสะท้อน

รูปร่างรูปทรง: อินทรีย์รูป

โครงสร้าง (การวางภาพ): จุดเด่นสัดส่วน 2 ใน 3

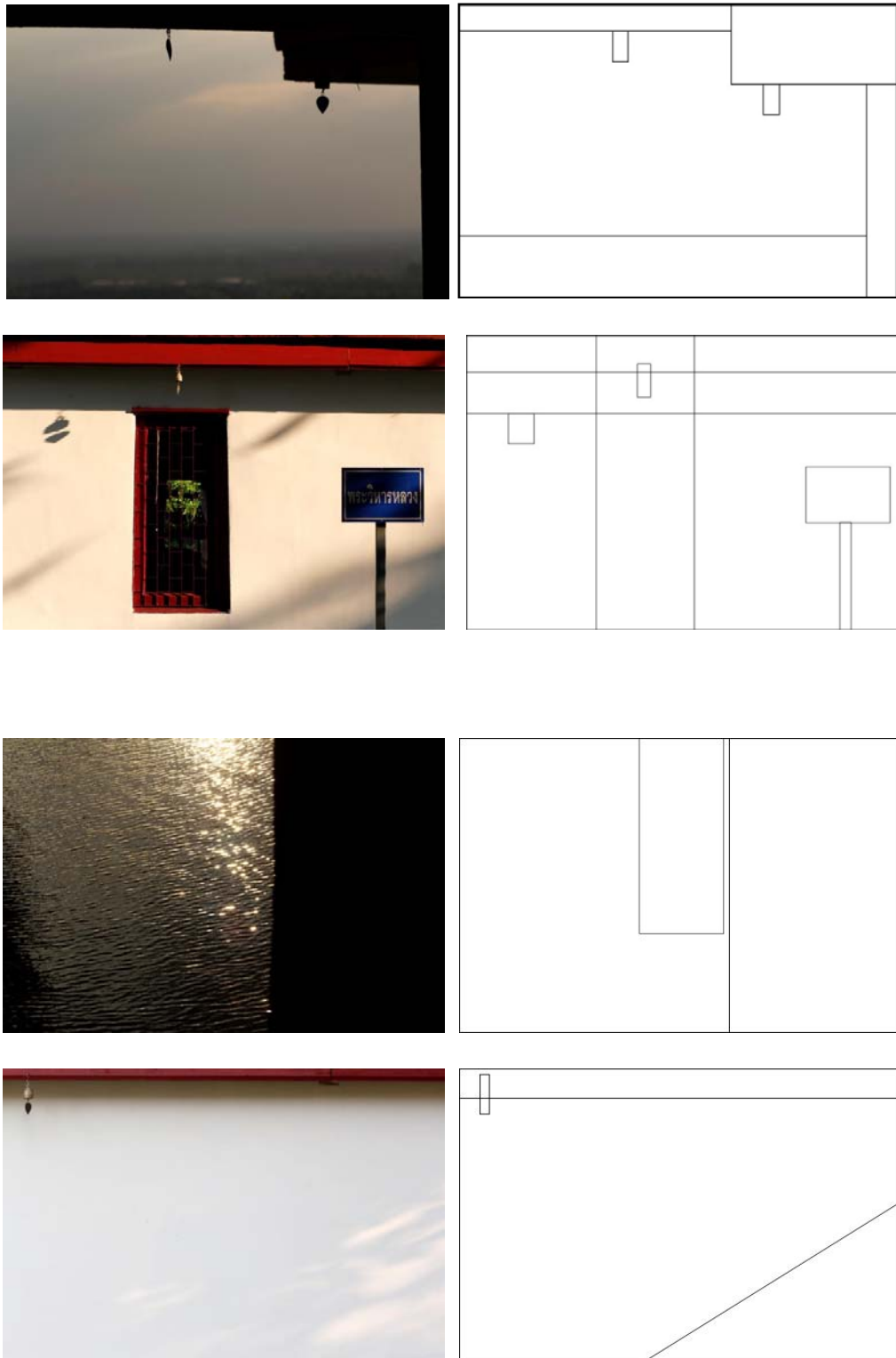
สี: สีหม่นเทาด้วยบรรยากาศ มีความกลมกลืน สีเด่นตัดกับสีส่วนรวม

แสงเงา: มีความกลมกลืน ความเปรียบต่างน้อย มีเงาสะท้อน การไล่โทนของน้ำหนัก

เทคนิคการถ่ายภาพ: ภาพชัดลึก

สถานที่: วัดราชบูรณะ

เทคนิค: ภาพถ่าย : F : 9 , 1/20s ISO 100 / เลนส์ 16-35@31 mm

ภาพ 3 ตัวอย่างภาพผลงานภาพถ่ายสร้างสรรค์

3. ผลการประเมินการรับรู้ผลงานภาพถ่ายจากผู้ชมผลงาน

หลังจากที่ได้สร้างสรรค์ผลงาน “การสร้างสรรค์ผลงานภาพถ่ายที่สื่อถึงความสงบตามแนวคิดของพระพุทธศาสนา” แล้วนั้น ได้นำไปจัดแสดงผลงานที่สถานอารยธรรมศึกษา โขง-สาละวิน มหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อเป็นการเผยแพร่ผลงาน แนวคิด ความคิดเห็นให้กับสังคมได้รับรู้และได้ประเมินความคิดเห็นของผู้ชมในด้านการรับรู้ที่มีต่อผลงานภาพถ่าย โดยใช้เป็นแบบสอบถามโดยวิเคราะห์ผลข้อมูลสถิติ ดังต่อไปนี้

ตาราง 5 ผลการประเมินการรับรู้ผลงานภาพถ่ายจากผู้ชมผลงาน

รายการ	ระดับการรับรู้		
	$\bar{x}$	S.D	แปลความหมาย
ความคิดเห็นด้านแนวคิดในการสร้างสรรค์ภาพถ่าย			
1.1 มีแนวความคิดที่ชัดเจน	4.45	0.54	มากที่สุด
1.2 ภาพถ่ายสามารถสื่อสารกับผู้ชม ผลงานได้	4.25	0.60	มากที่สุด
รวมทั้งหมด	4.35	0.57	มากที่สุด
ความรู้สึกถึงความสงบภายในจิตใจ			
2.1 เมื่อรับชมภาพถ่ายแล้วรู้สึกสงบ ผ่อนคลาย	4.28	0.63	มากที่สุด
2.2 ความสมดุลของภาพถ่ายทำให้ท่านรู้สึกสงบ ผ่อนคลาย	4.20	0.68	มาก
2.3 จุดเด่นและจุดสนใจ ทำให้ท่านรู้สึกสงบ ผ่อนคลาย	4.21	0.70	มากที่สุด
2.4 เส้น ทำให้ท่านรู้สึกสงบ ผ่อนคลาย	4.21	0.68	มากที่สุด
2.5 พื้นผิว ทำให้ท่านรู้สึกสงบ ผ่อนคลาย	4.10	0.73	มาก
2.6 รูปร่าง รูปทรง ทำให้ท่านรู้สึกสงบ ผ่อนคลาย	4.21	0.66	มากที่สุด
2.7 โครงสร้าง(การวางภาพ) ทำให้ท่านรู้สึกสงบ ผ่อนคลาย	4.26	0.72	มากที่สุด
2.8 โทนสี ทำให้ท่านรู้สึกสงบ ผ่อนคลาย	4.54	0.56	มากที่สุด
2.9 แสงเงา ทำให้ท่านรู้สึกสงบ ผ่อนคลาย	4.43	0.70	มากที่สุด
2.10 การจัดองค์ประกอบภาพทำให้ท่านรู้สึกสงบ ผ่อนคลาย	4.28	0.70	มากที่สุด
2.11 เทคนิคการถ่ายภาพ ทำให้ท่านรู้สึกสงบ ผ่อนคลาย	4.31	0.73	มากที่สุด
2.12 ท่านรู้สึกมีสมาธิและใจจดจ่อต่อผลงานภาพถ่าย	4.32	0.62	มากที่สุด
รวมทั้งหมด	4.27	0.67	มากที่สุด

จากตาราง ผลการวิเคราะห์คำตอบจากแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นจากผู้ชมผลงานด้านการรับรู้ต่อผลงานภาพถ่าย “การสร้างสรรคผลงานภาพถ่ายที่สื่อถึงความสงบตามแนวคิดของพระพุทธศาสนา” พบว่า ด้านความคิดเห็นด้านแนวคิดในการสร้างสรรคภาพถ่ายมีแนวความคิดที่ชัดเจนอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยที่ 4.45 และภาพถ่ายสามารถสื่อสารกับผู้ชมผลงานได้อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.25 ด้านความรู้ถึงความรู้สึกถึงความสงบภายในจิตใจ ซึ่งแสดงภาพรวมของผลงานภาพถ่าย โดยเมื่อรับชมภาพถ่ายแล้วรู้สึกสงบ ผ่อนคลาย อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.28 และความคิดเห็นด้านการจัดองค์ประกอบศิลป์ การใช้ทัศนธาตุและเทคนิคการถ่ายภาพ ซึ่งผลวิเคราะห์คำตอบ ได้แก่ ความสมดุลของภาพถ่ายทำให้รู้สึกสงบ ผ่อนคลาย อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.20 จุดเด่นและจุดสนใจ ทำให้รู้สึกสงบ ผ่อนคลาย อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.21 เส้น ทำให้รู้สึกสงบ ผ่อนคลาย อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.21 พื้นผิว ทำให้รู้สึกสงบ ผ่อนคลาย อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.10 รูปร่าง รูปทรง ทำให้รู้สึกสงบ ผ่อนคลาย อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.21 โครงสร้าง (การวางภาพ) ทำให้รู้สึกสงบ ผ่อนคลาย อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.26 โทนสี ทำให้รู้สึกสงบ ผ่อนคลาย อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.54 แสงเงา ทำให้รู้สึกสงบ ผ่อนคลาย อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.43 การจัดองค์ประกอบภาพ ทำให้รู้สึกสงบ ผ่อนคลาย อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.28 เทคนิคการถ่ายภาพ ทำให้รู้สึกสงบ ผ่อนคลาย อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.31 และความรู้ถึงมีสมาธิและใจจดจ่อต่อผลงานภาพถ่าย อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.32

อภิปรายผลการวิจัย

การสร้างสรรคผลงานภาพถ่ายที่สื่อถึงความสงบตามแนวคิดของพระพุทธศาสนาเป็นการสร้างสรรคผลงานที่เกิดจากแนวคิดที่มุ่งสู่ความสงบตามแนวคิดของพระพุทธศาสนา โดยใช้ภาพถ่ายเป็นสื่อกลาง ซึ่งผู้วิจัยได้ค้นคว้าจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง จากผลงานภาพถ่ายของศิลปินนักถ่ายภาพ คำแนะนำของศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ (ศิลปะภาพถ่าย) และคำแนะนำจากพระสงฆ์ว่าด้วยเรื่องความสงบตามแนวคิดของพระพุทธศาสนา การนำหลักการมาใช้อาจไม่ครบตามจำนวนในแต่ละหลักการและสามารถสลับกันได้ เนื่องจากในสถานที่หรือสถานการณ์ที่พบขณะถ่ายภาพแตกต่างกัน เรื่องของสิ่งที่เห็นตรงหน้ามีองค์ประกอบศิลป์ ทัศนธาตุแตกต่างกัน ฉะนั้น การเลือกใช้หลักการจึงมีความยืดหยุ่น โอนอ่อนไปตามสภาพความเป็นจริงกระทั่งโอนอ่อนไปตามอารมณ์ความรู้สึกของนักถ่ายภาพในขณะนั้นด้วย

จากการวิจัยนี้มีการรวบรวมเป็นหลักการถ่ายภาพที่สื่อถึงความสงบ ดังหลักการที่มีชื่อว่า “ดุลยภาพสี่เทา” ซึ่งจากการวิเคราะห์ผลงานภาพถ่าย พบว่า ความสมดุลในเรื่องของการถ่วงน้ำหนัก ไม่ว่าจะเป็นวัตถุกับวัตถุ หรือวัตถุกับพื้นที่ว่าง (อสมมาตร Asymmetrical Balance) สามารถถ่วงน้ำหนักกันให้เกิดความสมดุลทางด้านความรู้สึกได้ เป็นวิธีการที่นำมาใช้กับภาพถ่ายมากที่สุด และได้ผลทางด้านความสงบด้วยเช่นกัน เนื่องจากความสมดุลเป็นความพอดีของทุกสิ่งทุกอย่างบนโลกที่อยู่ด้วยกันซึ่งเกิดจากการถ่วงดุลของสิ่งที่ขัดแย้งกันและการเกิดจากการรวมตัวหรือการซ้ำของสิ่งที่เหมือนกัน (ชะลูด นิมสมอ, 2554) หลักการถ่ายภาพ ชื่อว่า “กลางกึ่งกลาง ที่ว่างสะท้อน” เป็นการใช้จุดเด่นหรือจุดน่าสนใจให้อยู่ตรงกลางหรือการสร้างสรรคผลงานโดยใช้เส้นต่าง ๆ พื้นผิว รูปร่างรูปทรง โครงสร้าง (การวางภาพ) สี แสงเงา เงาสะท้อน ที่มาประกอบกันเป็นภาพถ่ายอาศัยสิ่งที่มากระทบจากภายนอกสู่ภายในใจ ส่งผลให้การเลือกใช้ทัศนธาตุต่าง ๆ เป็นไปตามอารมณ์ความรู้สึก และส่วนหนึ่งมาจากแนวคิดที่ว่าด้วยเรื่องความสงบตามแนวคิดของพระพุทธศาสนา ดังที่ รัชฎากร ชัยเรืองรัชต์ ได้สรุปไว้ในวิจัยเรื่อง “การศึกษางานออกแบบที่มีลักษณะเรียบง่าย” ว่า ความเรียบง่ายจำเป็นต้องผ่านกระบวนการคิด ความพยายามในการค้นคว้า ศึกษาและทำความเข้าใจข้อมูลให้หลากหลายอย่างรอบด้าน จนสามารถสร้างองค์ความรู้ ความเข้าใจในนิยามความหมาย หลักการ คุณค่า คุณสมบัติและคุณประโยชน์ของความเรียบง่ายได้อย่างแท้จริง (รัชฎากร ชัยเรืองรัชต์, 2554) ในหลักการถ่ายภาพที่มีชื่อว่า “เรียบง่าย”

ผลงานภาพถ่ายทั้ง 13 ผลงานเดี่ยวและ 2 ชุดภาพ ได้ถูกถ่ายทอดออกมาเพื่อสื่อถึงความสงบตามแนวคิดของพระพุทธศาสนา โดยนำหลักการที่ได้มาใช้ร่วมกับแนวคิด ซึ่งมีผลต่อการรับรู้ของผู้ชมผลงานได้เป็นอย่างดี ซึ่งในผลงานภาพถ่ายของผู้วิจัยได้เน้นไปที่พื้นที่ว่าง (Space) เสียส่วนใหญ่และมีเส้นสมมุติที่เชื่อมวัตถุต่างๆ ให้เกิดความสมดุล โดยหลักการถ่ายภาพ มีชื่อว่า “นาม รูป สมมุติ” ส่วนหนึ่งเกิดจากอารมณ์ความรู้สึกต่อสถานที่หรือสถานการณ์ตรงหน้า เป็นการใช้พื้นที่ว่างมากกว่ารูปทรง ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์บุคลิกเรียบง่ายในยุคเดอ สไตล์ ที่ว่า การใช้พื้นภาพเป็นพื้นที่ว่างเรียบ ๆ โดยพื้นของรูปทรงอาจมากกว่าหรือน้อยกว่าพื้นที่ว่างก็ได้และสามารถใช้ได้ทั้งมิติที่ว่างตั้งและมิติที่ว่างลึก (ญาดา ขวาลกุล, 2543) ซึ่งการศึกษาจากงานวิจัยฉบับนี้ได้

คู่มือ “การถ่ายภาพที่สื่อถึงความสงบ” มาเป็นองค์ความรู้จากการวิเคราะห์ผลงานของศิลปินนักถ่ายภาพอีกด้วย ทั้งนี้ได้นำหลักการเหล่านั้นไปเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานภาพถ่าย มีการเตรียมผลงานภาพถ่ายเพื่อการนำเสนอผลงานโดยการจัดนิทรรศการภาพถ่าย รับการประเมินผลภาพถ่ายเพื่อนำมาวิเคราะห์และสรุปผล ซึ่งในวันเปิดนิทรรศการผลงานภาพถ่ายนี้ อาจารย์วรนนท์ ชัชวาลทิพากร ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ศิลปะภาพถ่าย) ได้ให้เกียรติมาชมผลงานและให้คำวิพากษ์วิจารณ์ ดังนี้

1. ในภาพชุด ขนาดของภาพดูเล็กไปทำให้เกิดช่องว่างระหว่างการจัดภาพมากเกินไป

2. สำหรับภาพชุด “ใบไม้ไหวบนผิวน้ำ No.1-5” เป็นการถ่ายภาพที่มีความเคลื่อนไหวทั้งแบบภาพเหมือนและภาพลงความสัมพันธ์นี้ทำให้เกิดความน่าสนใจ

3. ผู้วิจัยมีความมุ่งมั่นในการสร้างสรรค์ผลงานภาพถ่ายในแนวทางของตนเอง

จากการประเมินผลงานภาพถ่ายจากผู้สนใจเข้าชมนิทรรศการในครั้งนี้พบว่า ด้านแนวคิดในการสร้างสรรค์ภาพถ่ายมีแนวความคิดที่ชัดเจนและภาพถ่ายสามารถสื่อสารกับผู้ชมผลงานในเรื่องของความสงบได้เป็นอย่างดี ซึ่งมีการแสดงออกของการจัดวางองค์ประกอบศิลป์ที่สื่อถึงความสงบแตกต่างกัน การนำทัศนธาตุมาใช้ให้ผลในการแสดงออกถึงอารมณ์ความรู้สึกสงบ ผ่อนคลายแตกต่างกัน โดยโทนสีได้แสดงออกตามเนื้อหาความสงบ ผ่อนคลายได้มากที่สุด ด้านเทคนิคการถ่ายภาพได้ทำให้เนื้อหาในการสื่อถึงความสงบมีความชัดเจนแม้ว่าจะใช้เทคนิคเพียงบางเทคนิคที่ซ้ำกัน เช่น ความชัดลึก เป็นต้น อีกด้านหนึ่งในการนำเสนอผลงานคือเรื่องของขนาดภาพของผลงาน คือ ขนาด 80x110 เซนติเมตร เป็นขนาดภาพที่ค่อนข้างใหญ่ มีผลต่อการตอบโต้กับผู้ชมผลงานและเหมาะสมกับขนาดของห้องแสดงนิทรรศการ คือไม่คับแคบเกินไปและไม่โล่งจนเกินไป จากที่นำเสนอผลงานนิทรรศการภาพถ่ายในสถานอารยธรรมศึกษา โขง-สาละวิน มหาวิทยาลัยนเรศวร พบว่า ผู้ชมผลงานส่วนหนึ่งเป็นช่างภาพและมีความตั้งใจในการชมภาพถ่ายรวมถึงมีความตั้งใจในการตอบแบบสอบถาม ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามทำให้ทราบว่า ผู้ชมผลงานส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในจังหวัดพิษณุโลกและเป็นนิสิตของมหาวิทยาลัยนเรศวร ทั้งที่ยังศึกษาในระดับปริญญาตรี ในด้านออกแบบทัศนศิลป์ ออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ ออกแบบสื่อวัฒนธรรม สารสนเทศเพื่อการสื่อสาร เทคโนโลยีการจัดการระบบสารสนเทศ และมีผู้ที่มิวุฒิการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรีในสาขาด้านศิลปะและการออกแบบด้วยเช่นกัน ทำให้การตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ทางด้านศิลปะและการออกแบบ การใช้องค์ประกอบศิลป์ ทัศนธาตุและเทคนิคการถ่ายภาพซึ่งเป็นทฤษฎีพื้นฐานที่ผู้เรียนศิลปะและเรียนด้านการถ่ายภาพซึ่งจะมีความเข้าใจเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว รวมทั้งผู้ชมบางกลุ่มก็มีความรู้ทางด้านการใช้ภาพถ่ายสื่อสารทั้งด้านธุรกิจและด้านสังคมอีกด้วย

ปัญหาและอุปสรรค

1. การคาดเดาสภาพอากาศเกิดการผิดพลาด เนื่องจากเป็นฤดูฝน สภาพอากาศจึงมีการเปลี่ยนแปลงที่ค่อนข้างคาดเดาได้ยาก โดยเฉพาะช่วงเวลา พายุฤดูร้อนและฝนตก แสงตอนเย็นเป็นช่วงเวลาที่ดีสำหรับการบันทึกภาพมีระยะเวลาสั้นด้วยเช่นกัน

2. การพกพาอุปกรณ์ถ่ายภาพเข้าไปถ่ายในวัดหลวง อาจจะไม่เหมือนนักท่องเที่ยวทั่วไป โดยมีอุปกรณ์ ได้แก่ กล้อง (DSLR) เลนส์ (Lens) ขาตั้งกล้องที่ค่อนข้างใหญ่เพื่อรองรับกล้องและเลนส์ได้ดี ซึ่งทำให้คนดูแล้วเข้ามาซักถามเพราะเนื่องจากกลัวการนำไปเผยแพร่ในแนวเสียทางอินเทอร์เน็ต (Internet) สิ่งที่มากระทบเหล่านี้ส่งผลให้สูญเสียสมาธิและอารมณ์ในการถ่ายภาพ

3. การพิมพ์ภาพ เนื่องจากเทคโนโลยีการพิมพ์ต้องอาศัยเครื่องมือที่มีคุณภาพสูง การส่งไฟล์ (File) พิมพ์ภาพจนถึงขั้นตอนสุดท้าย ผลลัพธ์ที่ได้ไม่ตรงกับความต้องการทำให้มี การพิมพ์แก้ไขใหม่ จึงทำให้เกิดความล่าช้า

ข้อเสนอแนะในการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากการวิจัยหัวข้อเรื่อง “การสร้างสรรค์ผลงานภาพถ่ายที่สื่อถึงความสงบตามแนวคิดของพระพุทธศาสนา” ผู้วิจัยได้เห็นแนวทางการปรับปรุงแก้ไขภาพถ่ายให้ดียิ่งขึ้นซึ่งสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. จากการสร้างสรรค์ผลงานภาพถ่ายไม่ว่าจะถ่ายภาพแนวไหนหรือมีแนวความคิดเช่นไร ย่อมสะท้อนวิถีและความสัมพันธ์ต่อชีวิตของนักถ่ายภาพ ซึ่งจำเป็นต้องศึกษาค้นคว้าด้วยวิธีการดำเนินชีวิตเพื่อให้ภาพถ่ายสื่อออกมาได้อย่างมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวและให้ลุ่มลึกถึงอารมณ์ความรู้สึก สุนทรียะแห่งศาสตร์ของงานศิลปะ แม้จะใช้ระยะเวลายาวนานก็ตาม

2. ควรสร้างสรรค์ผลงานงานอย่างต่อเนื่อง

3. ควรมีอิสระในการใช้หลักการองค์ประกอบศิลป์ การใช้ทัศนธาตุ และเทคนิคการถ่ายภาพให้มากกว่านี้

4. การเข้าไปถ่ายภาพในสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสำรวม กาย วาจา และใจ การนำอุปกรณ์เข้าไปในสถานที่นั้น ๆ ควรระมัดระวังไม่ให้รบกวนผู้อื่น เพราะเสียงชัตเตอร์หรือแสงแฟลช (Flash) อาจจะรบกวนสมาธิของผู้ที่กำลังปฏิบัติธรรม

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยต่อไป

1. ในหลักการถ่ายภาพที่ได้มา อาจจะให้นักถ่ายภาพท่านอื่นทดลองใช้หลักการถ่ายภาพนี้เพื่อที่จะค้นหา ความแตกต่าง ข้อจำกัดหรือความเป็นไปได้ในการสร้างสรรค์ภาพถ่ายที่สื่อถึงความสงบในแง่มุมมองที่ไม่เกี่ยวข้องกับความสงบตามแนวคิดของพระพุทธศาสนา

2. หลักการถ่ายภาพที่สื่อถึงความสงบ มีผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของนักถ่ายภาพในขณะที่ถ่ายภาพ ไม่ว่าจะด้วยกระบวนการใช้หลักการถ่ายภาพที่สื่อถึงความสงบเป็นต้น ฉะนั้น หากนำหลักการที่ได้มานำไปใช้กับผู้ป่วยที่อยู่ในสภาวะตื่นตกใจ ตื่นกลัว หรือกระวนกระวายใจ อาจจะส่งผลบางอย่างกับสภาพจิตใจเพื่อนำไปสู่อารมณ์ความรู้สึกสงบได้ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “การถ่ายภาพบำบัด” (Photography Therapy)

3. ในด้านภาพถ่ายที่ตอบสนองต่อการรับรู้ขณะถ่ายภาพ มีผลต่อจิตใจ การนำเทคนิคสมัยใหม่มาใช้ ได้แก่ สีของแสง การเคลื่อนตัวของสี แสง ส่งผลด้านอารมณ์ความรู้สึกขณะถ่ายภาพ การนำสื่อดิจิทัล (Dijitol) มาสร้างเป็นกิจกรรมการถ่ายภาพที่สามารถใกล้ชิดกับคนสมัยปัจจุบันได้ง่ายขึ้น เพื่อจะมีผลทำให้เกิดการผ่อนคลาย มีสมาธิจนกระทั่งเกิดความสงบ

เอกสารอ้างอิง

กนกรัตน์ ยศไกร. (2551). การถ่ายภาพเพื่อการสื่อสาร Photography for Communication. กรุงเทพฯ : ทริปป็ล เอ็ดดูเคชั่น.

กวีวงศ์. (2544). ศิลปะและสุนทรียภาพทางจิตวิญญาณ. กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ.

กำจร สุนพงษ์ศรี. (2556). สุนทรียศาสตร์. กรุงเทพฯ : วี. พรินท์ (1991).

ชะลูด นิมเสมอ. (2554). องค์ประกอบศิลป์ Composition of Art. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

ชะวächย์ ภาตินธุ. (2544). ทักษะศิลป์วิจักษณ์ Visual Literacy. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ครุสภาลาดพร้าว.

ญาดา ขวาลกุล. (2540). การใช้ที่ว่างเพื่อสื่อสารบุคลิกภาพของงานออกแบบเรขศิลป์ 2 มิติจากประวัติศาสตร์เรขศิลป์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทิพย์วรรณ กิตติพร. (2542). จิตวิทยาทั่วไป General Psychology. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยนเรศวร.

นิพนธ์ เสงสมบูรณ์. (2542). การถ่ายภาพเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : โปรแกรมวิชาเทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษา คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

ป.อ. ปยุตโต. สมุดบันทึก รม ม พระพรหมคุณาภรณ์. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.

ป.อ. ปยุตโต. (2546). พุทธธรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ประเวศ วะสี. (2545). วิถีมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 สู่พหุภูมิใหม่แห่งการพัฒนา. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

ประเสริฐ พิษยะสุนทร. (2555). ศิลปะและการออกแบบเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: วี. พรินท์ (1991).

ปรีชา ช่างขวัญยืน สมภาร พรหมทา. (2543). มนุษย์กับศาสนา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ผุสดี ทิพทัส. (2530). หลักเบื้องต้นในการจัดองค์ประกอบในงานสถาปัตยกรรม. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

พระครูประกาศโสภณคุณ (ผู้ให้สัมภาษณ์). กฤษณะ บุญเทียน (ผู้สัมภาษณ์). ที่วัดสุทธวาส อําเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก. เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2557.

พระปริชาวุฒิสานัน วุฑฒิกโก (ผู้ให้สัมภาษณ์). กฤษณะ บุญเทียน (ผู้สัมภาษณ์). ที่วัดราชบูรณะ อําเภอเมือง จ. พิษณุโลก. เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2557.

พระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท). (2551). สงบจิตได้ปัญญา. กรุงเทพฯ: คิว พรินท์ แมเนจเม้นท์.

พระมหาวิเชียร ชินวโร (ผู้ให้สัมภาษณ์). กฤษณะ บุญเทียน (ผู้สัมภาษณ์). ที่วัดวังหิน ตำบลพลาชุมพล อําเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน พ.ศ. 2557.

พุทธทาส ภิกขุ. (2504). **แก่นพุทธศาสตร์**. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.

มนัส นามวงศ์. (2547). **การถ่ายภาพเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2545). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับภาพนิ่งและภาพยนตร์**. กรุงเทพฯ:

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

มัลลิกา คณานุรักษ์. (2547). **จิตวิทยาการสื่อสารของมนุษย์**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ยรรยง โอฬาระชิน. (2556). **ประวัติผลงานภาพถ่ายกว่า 50 ปี ของยรรยง โอฬาระชิน**. กรุงเทพฯ : เอ.พี.พรีนติ้ง กรุ๊ป.

ยรรยง โอฬาระชิน. (ผู้ให้สัมภาษณ์). **กฤษณะ บุญเทียน (ผู้สัมภาษณ์)**. ที่บริษัท จักรวาลโฟโต้ดิจิตอล จำกัด

เลขที่ 1138/5-6 ห้าแยกลาดพร้าว แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900. เมื่อวันที่ 16

พฤศจิกายน พ.ศ. 2557.

รัชนี นพเกตุ. (2540). **จิตวิทยาเพื่อการรับรู้**. กรุงเทพฯ : ประกายพริก.

รัชฎากร ชัยเรืองรัชต์. (2554). **การศึกษางานออกแบบที่มีลักษณะเรียบง่าย**. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วนิดา จิงประสิทธิ์. (2540). **การถ่ายภาพขั้นสูง**. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วรรณันท์ ชัชวาลทิพากร. (2548). **สุขสนุกกับการถ่ายภาพ PHOTO HOBBY**. กรุงเทพฯ: เอ.พี.พรีนติ้ง กรุ๊ป.

วรรณันท์ และ วรรณิ ชัชวาลทิพากร. (2555). **บัว บุปผางามผ่านคอมพิวเตอร์**. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.

วรรณันท์ ชัชวาลทิพากร. (ผู้ให้สัมภาษณ์). **กฤษณะ บุญเทียน (ผู้สัมภาษณ์)**. ที่บริษัท จักรวาลโฟโต้ดิจิตอล จำกัด

เลขที่ 1138/5-6 ห้าแยกลาดพร้าว แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900. เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน

พ.ศ. 2557.

สมเกียรติ ตั้งนโม. **มนุษย์กับศิลปะ : ความซาบซึ้งในศิลปะ Living with Art**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อนวัณณ์ ลัดดาวัลย์. (2554). **สันโดษ**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อารี สุทธิพันธุ์. (2532). **ทัศนศิลป์และความงาม**. กรุงเทพฯ : ต้นอ้อ.

อารี สุทธิพันธุ์. (2551). **ผลึกความคิดศิลปะ**. กรุงเทพฯ : ศูนย์สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Art Wolfe, (1993). **The Art of Photographing Nature Marth a Hill**. New York: Three Rivers Press.

Laurie Excall, (2014). **Composition From Snapshots to Great Shots**. United States of America .

สืบค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2559, จาก <http://www.ideaforlife.net/dhamma/book/index.html>